

Conceptes bàsics. Perspectives antropològiques sobre diferència 2014/2015 i desigualtat

Codi: 101278

Crèdits: 6

Titulació	Tipus	Curs	Semestre
2500256 Antropologia social i cultural	FB	1	1

Professor de contacte

Nom: Maria Montserrat Clua Fainé

Correu electrònic: Montserrat.Clua@uab.cat

Utilització de llengües

Llengua vehicular majoritària: català (cat)

Grup íntegre en anglès: No

Grup íntegre en català: Sí

Grup íntegre en espanyol: No

Equip docent

Jordi Castellvi Girbau

Prerequisits

Aquesta assignatura no té prerequisits però es recomana als estudiants que facin ús dels manuals d'introducció d'antropologia que tenen citats a la bibliografia.

Objectius

L'objectiu general de l'assignatura és oferir una primera aproximació als conceptes bàsics de la disciplina i de la perspectiva d'anàlisi antropològica, basada en l'afirmació de l'existència d'una humanitat compartida i alhora culturalment diversa. Proporciona una panoràmica general dels principals conceptes de l'antropologia social i cultural, posant l'accent sobre els mecanismes de construcció de les diferències i les desigualtats socials.

El curs oferirà una panoràmica general de l'antropologia com a disciplina i de la manera com des d'aquesta s'ha plantejat l'anàlisi de les diferències socioculturals, fent referència als principals conceptes i metodologies utilitzats, així com els autors i textos fonamentals. Es tracta d'il·lustrar teòrica i etnogràficament la diversitat cultural humana, i donar a conèixer les formes com socialment i des de la disciplina antropològica s'han construït conceptes i discursos per explicar-la. Així mateix s'explicaran els mecanismes socials de construcció de desigualtats a partir de les diferències i es contrastaran amb els discursos i pràctiques d'exclusió social que s'han elaborat al llarg de la història i que encara estan presents en l'actualitat.

Es pretén aproximar-se a una forma de mirar i analitzar el món sense caure en plantejaments simplistes i en postures excloents o reduccionistes, donant les bases d'un coneixement informat que permeti desenvolupar un esperit crític per tal de poder reflexionar sobre la realitat social actual i proposar alternatives per a construir una convivència igualitària entre les diferents societats i les cultures humanes.

Competències

- Aprehendre la diversitat cultural a través de l'etnografia i avaluar críticament els materials etnogràfics com a coneixement de contextos locals i com a proposta de models teòrics.
- Demostrar que es coneix i es comprèn la història de la teoria antropològica i la gènesi dels seus conceptes bàsics.

- Que els estudiants hagin demostrat que comprenen i tenen coneixements en una àrea d'estudi que parteix de la base de l'educació secundària general, i se sol trobar a un nivell que, si bé es basa en llibres de text avançats, inclou també alguns aspectes que impliquen coneixements procedents de l'avantguarda d'aquell camp d'estudi.
- Que els estudiants tinguin la capacitat de reunir i interpretar dades rellevants (normalment dins de la seva àrea d'estudi) per emetre judicis que incloguin una reflexió sobre temes destacats d'índole social, científica o ètica.
- Respectar la diversitat i la pluralitat d'idees, persones i situacions.
- Utilitzar el corpus etnogràfic i teòric de la disciplina amb capacitat d'anàlisi crítica i de síntesi.

Resultats d'aprenentatge

1. Analitzar teòricament exemples etnogràfics de diversitat cultural en els àmbits del parentiu, l'economia, la política i la religió.
2. Analitzar un fet d'actualitat des de la perspectiva antropològica
3. Aplicar el coneixement de la variabilitat cultural i de la gènesi d'aquesta per evitar les projeccions etnocèntriques.
4. Aplicar els conceptes bàsics de l'antropologia social i cultural a la comprensió de les relacions entre diferents societats i cultures.
5. Conèixer i comprendre els processos diversos de relació intercultural.
6. Conèixer i comprendre les teories relatives a les accepcions del concepte de cultura.
7. Identificar la variabilitat sociocultural a través de textos etnogràfics i fonts audiovisuals.
8. Identificar les teories relatives a les accepcions del concepte de cultura
9. Interpretar la diversitat cultural a través de l'etnografia
10. Participar en debats sobre fets històrics i actuals respectant les opinions dels altres participants.
11. Prendre consciència de la diversitat cultural a través de l'etnografia.
12. Utilitzar el corpus etnogràfic en la crítica cultural.
13. Utilitzar els conceptes bàsics de l'antropologia social i cultural per comprendre les relacions entre diferents societats i cultures
14. Utilitzar els conceptes bàsics de la teoria antropològica.

Continguts

TEMA 1. Introducció

La realitat social i la seva interpretació. Perspectives adoptades en els orígens de les ciències socials: Marx, Durkheim, Weber.

La diversitat humana i la seva interpretació. Paradigmes sobre la diversitat humana: el debat entre naturalesa i cultura.

TEMA 2. Aproximació històrica a l'Antropologia

Antecedents: el concepte d'alteritat en la història occidental. El sorgiment de l'antropologia acadèmica. L'antropologia en el camp de les ciències humanes i socials. Objecte, mètode i tècniques antropològiques. L'etnografia i el treball de camp. Perspectives emic i etic.

TEMA 3. La diversitat cultural

Cultura i altres conceptes relacionats: enculturació, etnocentrisme, relativisme, aculturació, assimilació, integració, sincretisme, mestissatge, interculturalitat, multiculturalitat.

TEMA 4. Diferència i desigualtat

Paradigmes per explicar les diferències: paradigma naturalista vs. paradigma culturalista. Raça i ètnia. Sexe i Gènere.

Processos històrics, sistemes de poder i relacions intragrupals (de classe, de gènere, d'edat) i intergrupals (interètniques). Construcció social i simbòlica de les desigualtats. Discursos d'inclusió/exclusió: racisme, xenofòbia, masclisme, homofòbia, nacionalisme...

Metodologia

Classes teòriques i pràctiques dirigides pel professorat: Classes amb suport de TIC, visionat i discussió de materials audiovisuals, seminaris de discussió de textos i debat en grup dins i fora de l'aula

Elaboració i presentació de treballs: cerca de documentació, lectura i comprensió de textos, elaboració, redacció i presentació de treballs; definició de paraules clau; estratègies de cerca i bases de dades bibliogràfiques; elaboració de recensions i assaigs crítics individuals i en grup.

Estudi individual: realització de lectures, esquemes, mapes conceptuals i resums dels materials treballats a classe i a través de les lectures i del treball de recerca autònom

Tutories: Atenció personalitzada a l'estudiant al despatx o a l'aula, individuals o en grup.

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Classes teòriques i pràctiques	38	1,52	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14
Seminaris de discussió de textos o material audiovisual	12	0,48	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14
Tipus: Supervisades			
Tutories individuals i en grup	5	0,2	3, 4, 5, 6, 8, 10, 12, 13, 14
Tipus: Autònomes			
Elaboració de treballs	27	1,08	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 11, 12, 13, 14
Estudi i treball personal	40	1,6	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 11, 12, 13, 14
Lectures	12	0,48	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 11, 12, 13, 14

Avaluació

Proves escrites. Es faran proves escrites sobre el temari treballat a classe, en les lectures i en els materials complementaris.

Lliurament de treballs individuals o en grup. Es realitzaran treballs individuals o en grup.

Presentacions i participació activa a l'aula. Es faran treballs que poden ser avaluats a través de presentacions públiques a l'aula. També es faran visionats audiovisuals i lectures obligatòries de textos que poden ser avaluats a través d'exercicis de debat o de participació dins i fora de l'aula, individuals o en grup.

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
-------	-----	-------	------	--------------------------

Lliurament de treballs	30-50%	0	0	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 11, 12, 13, 14
Presentacions de treballs i participació activa a l'aula	10-20%	14	0,56	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14
Proves escrites	40-60%	2	0,08	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 12, 13, 14

Bibliografia

ENCICLOPÈDIES D'ANTROPOLOGIA:

International Encyclopedia of the Social Sciences [In DMS Watson] Versió en castellà

Bonte, P. & Izard, M. (1991), Diccionario de etnología y antropología

Barnard, Alan and Jonathan Spencer (eds), Encyclopedia of Social Anthropology

Ingold, Tim (ed), Companion Encyclopedia of Anthropology

Tilley, C. et.al., Handbook of Material Culture (2006)

AADD (1993), Diccionari d'Antropologia. Barcelona, TERMCAT.

MANUALS DE REFERÈNCIA:

AUGÉ M., COLLEYN J.-P. (2005), Qué es la antropología. Barcelona, Paidós.

BESTARD, J. CONTRERAS, J. (1987), Bárbaros, paganos, salvajes y primitivos. Una introducción a la Antropología. Barcelona, Barcanova.

BOHANNAN, Paul. (1996), Para raros, nosotros: introducción a la antropología cultural, Madrid, Ediciones Akal.

BOHANNAN, P. y GLAZER, M. (eds.) (1992), Antropología: lecturas. Madrid: McGraw-Hill.

BOIVIN, M. , A. ROSATO Y V. ARRIBAS (1998), Constructores de Otredad. Una introducción a la Antropología Social y Cultural, Buenos Aires: Eudeba

EMBER, C. R. y EMBER, M. (2004), Antropología cultural. Madrid: Prentice Hall.

FRIGOLÉ, J. (et alt.), Antropologia Social, Barcelona, Edicions Proa, 1995.

HARRIS, Marvin (2004), Introducción a la Antropología General. Madrid, Alianza Editorial.

HARRIS, M. (1999), El desarrollo de la teoría antropológica: historia de las teorías de la cultura. Madrid, Siglo XXI.

KOTTA, C.P. (2002), Antropología cultural. Espejo para la humanidad, Madrid. McGraw & Hill.

LISÓN C. (ed.) (2007), Introducción a la Antropología Social y Cultural. Teoría, método y práctica. Madrid, Akal.

LLOBERA, J. R. (1999), Manual d'antropologia social: estructura i evolució de les societats humanes. Edicions de la Universitat Oberta de Catalunya: Pòrtic, Barcelona.

PEACOCK, J.L. (1989), El enfoque de la Antropología. Barcelona, Herder.

OBRES DE CONSULTA PER TEMES:

- BARAÑANO, A.; GARCÍA, J. L.; CÁTEDRA, M.; DEVILLARD, M. J. (eds.) (2007), Diccionario de relaciones interculturales. Madrid: Editorial Complutense.
- BARTH, F. (ed.), Los grupos étnicos y sus fronteras, México: F.C.E., 1969.
- CAVALLI SFORZA, L.; CAVALLI SFORZA, F. (1994), Quiénes somos. Historia de la diversidad humana. Barcelona, Crítica.
- DESCOLA, P. (2010), Diversité des natures, diversité des cultures, París: Bayard Editions.
- FEIXA, C (1998), De jóvenes bandas y tribus, Barcelona Anagrama
- GEERTZ, C (1987), La interpretación de las culturas, Barcelona, Gedisa
- GLEDHILL, J (2000), El poder y sus disfraces. Edicions Bellaterra.
- GELLNER, E. (1988), Naciones y nacionalismo, Madrid: Alianza.
- Globalització, cultura i localitat. Revista d'etnologia de Catalunya, nº 30, 2007. Disponible a: [<http://www.raco.cat/index.php/RevistaEtnologia/issue/view/6083>]
- GODELIER, M. (2009), Communauté, Société, Culture; Trois clés pour comprendre les identités en conflits, París: CNRS Editions.
- GONZALEZ ECHEVARRIA, Aurora. (1994), Teorías de parentesco. Nuevas aproximaciones, Eudema, Madrid.
- KAHN, J.S. (1975), El concepto de cultura. Textos fundamentales, Barcelona, Anagrama.
- KUPER, A (1971), Antropología y antropólogos. Barcelona, Anagrama
- KUPER, A (2001), Cultura. La versión de los antropólogos. Paidós, Barcelona.
- LEAKEY, R.; LEWIN, R. (1994), Nuestros orígenes. Barcelona, Crítica.
- LÉVI-STRAUSS, C. (1961), El racismo ante la ciencia moderna, Testimonio científico de la UNESCO, Vizcaya: Ediciones Liber.
- LEVI-STRAUSS, C. (1987), Antropología Estructural, Barcelona, Paidós.
- LEWELLEN, T. (2009), Introducción a la Antropología Política. Edicions Bellaterra, Barcelona.
- LLOBERA, J.R. (Ed.), La antropología como ciencia. Barcelona, Anagrama.
- MAALOUF, A. (1999), Les identitats que maten, Barcelona: Edicions la Campana.
- PUJADAS, J.J. (1993), Etnicidad. Identidad cultural de los pueblos, Madrid: Eudema.
- SABATER PI, J. (1978), El chimpancé y los orígenes de la cultura. Barcelona, Anthropos.
- SAN ROMÁN, T. (1995), Los muros de la separación. Ensayo sobre heterofobia y filantropía, Bellaterra: Servei de Publicacions de la UAB.
- SPERBER, D. (1998), El simbolismo en general, Barcelona, Anthropos.
- STRANG, V (2009) What anthropologist do, Oxford, Berg Publishers Limited
- TODOROV, T. i altres (1988), Cruce de culturas y mestizaje cultural. Madrid, Júcar.
- TURNER, V. (1990), La selva de los símbolos, Madrid Siglo XXI.
- WILLIAMS, R. (2000), Palabras clave: un vocabulario de la cultura y la sociedad. Buenos Aires, Nueva visión.

WINCH, P. (1994), Comprendre una sociedad primitiva, Barcelona, Paidós